

Asia: VN/3528/2021

Lausuntopyyntö mietinnöistä koskien yhdenvertaisuuslain osittaisuudistusta

Velvollisuus edistää yhdenvertaisuutta varhaiskasvatuksessa

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jolla yhdenvertaisuussuunnittelovelvollisuus ja yhdenvertaisuuden edistämisen velvollisuus laajenisivat koskemaan varhaiskasvatuksen järjestäjiä ja palveluntuottajia?

-

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, että kunta vastaisi siitä, että sen alueella toimiville perhepäivähoidon ja kunnallisen avoimen varhaiskasvatuksen toimijoille laaditaan toimipaikkakohtaisen suunnitelman sijaan yhteistyössä näiden toimijoiden kanssa yhteiset yhdenvertaisuussuunnitelmat?

-

Häirintä

Mitä mieltä olette ehdotuksesta koskien häirinnän määritelmän muuttamista siten, että se sisältäisi myös ihmisryhmään kohdistuvan häirinnän?

-

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jonka mukaan lakiin kirjattaisiin, että varhaiskasvatuksen ja koulutuksen järjestäjän menettely on syrjintää, jos ne laiminlyövät puuttua tiedossaan olevaan häirintään?

-

Asian vieminen lautakuntaan ilman yksilöityä asianomistajaa

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jonka mukaan yhdenvertaisuusvaltuutettu tai yhdenvertaisuutta edistävä yhteisö voisi viedä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakuntaan myös sellaisen syrjintää tai vastatoimia koskevan asian, jossa ei ole yksilöitävissä tiettyä asianomistajaa?

-

Kohtuulliset mukautukset

Mitä mieltä olette ehdotuksesta koskien kohtuullisia mukautuksia?

Lakiehdotus ja voimassa oleva laki sisältävät viranomaiselle velvoitteita kohtuullisiin mukautuksiin. Kohtuulliset mukautukset voivat kuitenkin aiheuttaa suuri kustannuksia toimijoille. Lähtökohtaisesti on hyvä, että kohtuullisten mukautusten määritelmää täsmennetään myös lainsäädäntöön. Valtion työpaikoissa valtiotyönantajan tulisi varmistua siitä, että kunkin viraston/hallinnonalan budjetti tarvittaessa sallii esim. induktiosilmukoiden, sähkökäyttöisten ovien ynnä muun itse työpaikkaan liittyvien esteettömyyteen ja kohtuullisiin mukautuksiin liittyvät kustannukset ilman, että virastojen budjetit ylittyvät. Toisaalta lain täsmennykset tältä osin edellyttävät työnantajilta työvoimaa kohtuullisten mukautusten arvioimiseksi ja hoitamiseksi.

Hyvitys

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jonka mukaan yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta voisi määrätä hyvitystä?

Lautakunnalle ehdotetun toimivallan taustalla on sinänsä myönteisiä tavoitteita luoda syrjinnän kohteeksi joutuneelle ns. matalan kynnyksen oikeusturvakeino, vähentää hänen kuluriskiään ja mahdollisesti myös nopeuttaa hyvitysratkaisun saamista. Ehdotettu lainmuutos tarkoittaisi kuitenkin tuomiovallan siirtämistä riippumattoman tuomioistuinlaitoksen ulkopuolelle, mikä on vallan kolmijako-opin kannalta ongelmallista. Voidaan myös huomauttaa, että vaikka lautakunnan toimivaltaan sisältyy jo nyt julkisen vallan käyttöä (kieltomääräykset, uhkasakon asettaminen), hyvityksen määrääminen syrjinnän kohteeksi joutuneelle on luonteeltaan yksityisoikeudellista arviointia. Ratkaisuharkinta edellyttää perehtymistä paitsi yhdenvertaisuuslain säännöksiin, esitöihin ja oikeuskäytäntöön, myös perehtymistä yleisiin vahingonkorvausoikeudellisiin oikeusohjeisiin kuten myös esimerkiksi todistustaakkaa ja näytön arviointia koskeviin oikeusohjeisiin.

Työryhmän mietinnön kohdassa 5.1. esille otettu vaihtoehto, että lautakunnalle voitaisiin hyvityksen määräämistä koskevan toimivallan asemesta säätää toimivalta antaa suosituksia hyvityksen maksamisesta vaikuttaa harkinnan arvoiselta. Vastaavalla tavalla esimerkiksi Kuluttajariitalautakunta antaa ratkaisusuosituksia toimivaltaansa kuuluvissa asioissa. Sen ratkaisusuositukset eivät ole sitovia, mutta niitä noudatetaan varsin hyvin.

Ehdotuksen mukaan sekä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnalla että käräjäoikeuksilla olisi toimivalta määrätä hyvitystä. Lautakunnan ja tuomioistuinten toimivallan jaosta säädettäisiin laissa. Mitä mieltä olette ehdotuksesta koskien käräjäoikeuksien ja yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan toimivallan jakoa hyvitysasioissa?

Mietinnössä ehdotetaan, että ne hyvitysvaatimukset, joiden perusteena on muualla kuin työelämään liittyvissä tilanteissa tapahtunut syrjintä, käsiteltäisiin jatkossa yleisen tuomioistuimen asemesta pääsääntöisesti yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnassa. Helsingin käräjäoikeudessa vireille pannut yhdenvertaisuuslaissa tarkoitettua hyvitystä koskevat riita-asiat koskevat valtaosin työelämään liittyviä syrjintätilanteita. Näin ollen ehdotetulla muutoksella ei vaikuttaisi olevan olennaista merkitystä käräjäoikeudessa käsiteltävien riita-asoiden määrään tai laatuun.

Ehdotuksen mukaan hyvitysvaatimuksia käsiteltäisiin jatkossa kahdessa eri paikassa. Tällöin syrjinnän kohteeksi joutunut joutuu ennen hyvitysvaatimuksen jättämistä selvittämään, kummissa

menettelyssä hänen kokemaansa syrjintää koskevat vaatimukset käsitellään. Ehdotettu muutos on omiaan aiheuttamaan epävarmuutta ja sekaannuksia.

Ehdotuksen mukaan yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan menettelyssä noudatetaan asian käsittelyn ja selvittämisen, suullisen käsittelyn ja oikeudenkäyntikulujen osalta oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain säännöksiä ja näihin liittyviä julkisuussäännöksiä ja muilta osin täydentävästi hallintolakia. Mitä mieltä olette ehdotuksesta koskien yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnassa noudatettavaa menettelyä hyvitysasian käsittelyssä?

Hyvitysvaatimuksen ratkaiseminen hallinnollisessa menettelyssä olisi vaatimuksen yksityisoikeudellinen luonne huomioon ottaen poikkeuksellinen järjestely. Muutoksenhaku yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan hyvitystä koskeviin ratkaisuihin muodostaisi hallintotuomioistuimiin uuden asiaryhmän, jonka yksityisoikeudellinen viitekehys on hallintotuomioistuimille vieras.

Hyvitysvaatimusten käsittely sekä yleisissä tuomioistuimissa että hallintotuomioistuimissa olisi omiaan hämärtämään näiden tuomioistuinlinjojen erillisyyttä. Ehdotettu toimivallan jako saisi aikaan samaa lakia ja lainkohtia koskevaa toisistaan eroavaa oikeuskäytäntöä korkeimmasta oikeudesta ja korkeimmasta hallinto-oikeudesta.

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jonka mukaan hallintotuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa voitaisiin vahvistaa ratkaisuksi sovinto hyvitysasiaa koskevalta osalta?

Käräjäoikeus kannattaa ehdotusta. Dispositiivinen asia kuuluu asianosaisten määräysvaltaan myös silloin, kun se on vireillä tuomioistuimessa. Mahdollisuus sovinnon vahvistamisen tulee kuulua tuomioistuimen ratkaisuvallikoimaan.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan kokoonpanoa ja menettelyjä koskevat muutokset

Mitä mieltä olette ehdotuksista koskien yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan kokoonpanoa ja menettelyjä (esim. jaostojen kokoonpano, vahvennettu jaosto, asian tutkimatta jättäminen, sidonnaisuusilmoitukset)?

-

Esityksen vaikutukset

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetuilla muutoksilla olevan?

-

Muut huomiot esityksestä

Onko teillä muita huomioita esityksestä?

Käräjäoikeus pitää yhdenvertaisuuslain 18 §:ään ehdotettua, lain valvontasäännösten tuomioistuimia koskevan soveltamisalajoituksen lieventämistä perusteltuna Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisussa 2019:155 lausutuilla perusteilla.

Yleiset huomiot esityksestä

Yleiset huomionne työelämän alajaoston esityksestä

-

Työnantajan velvollisuus edistää yhdenvertaisuutta (7 §)

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jossa täsmennetään mitä työnantajan tulee ottaa huomioon arvioidessaan työpaikan yhdenvertaisuustilannetta?

Yhdenvertaisuussuunnitelmaan liittyvät täsmennykset konkreettisista yhdenvertaisuuden edistämistoimenpiteistä työpaikoilla ovat kannatettavia.

Käräjäoikeus toteaa, että toimijoilla voi olla hyvinkin erilaiset edellytykset arviointiin, edistämistoimenpiteisiin ja niiden seurantaan.

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jonka mukaan yhdenvertaisuussuunnitelman tulisi jatkossa sisältää myös työpaikan yhdenvertaisuuden arvioinnin johtopäätökset?

-

Yhdenvertaisuusvaltuutetun tehtävät ja toimivalta (19 §)

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jonka mukaan yhdenvertaisuusvaltuutetulla olisi oikeus antaa lausunto työsuojeluviranomaisen käsiteltävänä olevassa asiassa (22 §:n tarkoittamissa tapauksissa)?

-

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jonka mukaan yhdenvertaisuusvaltuutetulla olisi mahdollisuus toimia ulkopuolisena asiantuntijana työsuojeluviranomaisen toimivaltaan kuuluvassa asiassa?

-

Työsuojeluviranomaisen tehtävät ja toimivalta (22 §)

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jossa työsuojeluviranomaisen valvontatoimivaltaa täsmennetään koskemaan työelämää?

-

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jonka mukaan työsuojeluviranomaisen on varattava yhdenvertaisuusvaltuutetulle tilaisuus lausunnon antamiseen asioissa, joilla on yhdenvertaisuuslain tulkinnan kannalta merkitystä?

-

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jonka mukaan työsuojeluviranomainen voi lain tulkinnan kannalta merkittävässä yksittäistapauksessa käyttää apunaan yhdenvertaisuusvaltuutettua asian selvittämisessä?

-

Mitä mieltä olette työsuojeluviranomaisen tiedonvälitykseen liittyvistä ehdotuksista?

-

Kehotusmenettelyn laajentaminen (työsuojelun valvontalaki 13 §)

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jossa työsuojeluviranomaisen kehotusmenettelyä laajennetaan koskemaan myös työnantajan velvollisuutta arvioida ja edistää yhdenvertaisuutta (7§:n 1 momentti)?

-

Vaihtoehtoiset ratkaisut

Jos näkemyksenne mukaan yhdenvertaisuusvaltuutetun toimivaltaa tulisi laajentaa kaikkiin työelämän syrjintä- ja yhdenvertaisuuskysymyksiin, miten ratkaisisitte yhdenvertaisuusvaltuutetun ja työsuojeluviranomaisen päällekkäiseen toimivaltaan liittyvät kysymykset?

-

Jos näkemyksenne mukaan yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan toimivaltaa tulisi laajentaa työelämän syrjintä- ja yhdenvertaisuuskysymyksiin, mitkä työelämäasiat soveltuisivat lautakuntakäsittelyyn?

-

Vaikutusarvioinnit

Yleiset huomionne esityksen arvioiduista vaikutuksista

-

Huomionne taloudellisista vaikutuksista

-

Huomionne vaikutuksista viranomaisten toimintaan

-

Huomionne yhteiskunnallisista vaikutuksista

-

Onko jokin olennainen vaikutus jäänyt esityksessä arvioimatta tai liian vähäiselle arvioinnille? Jos on, mikä?

-

Passila Kalevi
Helsingin kärjäoikeus

Inkinen Jaana
Helsingin kärjäoikeus